

Brüssel, 20.6.2023
COM(2023) 330 final

**KOMISJONI TEATIS EUROOPA PARLAMENDILE, NÕUKOGULE, EUROOPA
MAJANDUS- JA SOTSIAALKOMITEELE NING REGIOONIDE KOMITEELE**

Uue põlvkonna omavahendite kohandatud pakett

1. UUED OMAVAHENDID: TEHTUD EDUSAMMUDE KOKKUVÕTE

2020. aastal leppisid Euroopa Parlament, nõukogu ja komisjon kokku uute omavahendite kasutuselevõtmise suunas liikumise tegevuskavas, milles võetakse arvesse taasterahastut „NextGenerationEU“¹. Selle kokkuleppe kohaselt „Euroopa Liidu taasterahastu tagasimaksmisega seotud kulud liidu eelarvest ei tohiks põhjendamatult vähendada mitmeaastase finantsraamistiku kohaste programmide kulusid ega investeerimisvahendite summat. Samuti on soovitatav leevendada kogurahvatulul põhinevate omavahendite suurenemise mõju liikmesriikidele.“ Seega „selleks, et tagasimaksete kava oleks usaldusväärsem ja jätkusuutlikum, püüavad institutsioonid võtta kasutusele piisavad uued omavahendid, et katta tagasimaksega seotud eeldatavatele kuludele vastav summa. Kooskõlas kõikehaaravuse põhimõttega ei tähenda see ühegi konkreetse omavahendi sihtotstarbelist kasutamist või eraldamist konkreetse kululiigi katmiseks.“

2021. aasta detsembris pakkus komisjon ELi eelarve jaoks välja kolm uut tulullikat,² mida rahastatakse heitkogustega kauplemise süsteemist (HKS), ELi süsiniku piirimeetmest (SPIM) ning suurimate hargmaiste ettevõtjate jääkkasumi osast, mis OECD/G20 esimese samba kokkuleppe alusel ELile ümber jaotatakse. See omavahendite kogum oli kooskõlas nii läbivaadatud HKS-i direktiivi kui ka süsiniku piirimeedet käsitlevate kavandatavate valdkondlike õigusaktidega, mis esitati juba varem samal aastal.

Komisjon kohustus esitama 2023. aasta lõpuks täiendavad ettepanekud uute omavahendite kohta. 2021. aasta detsembris ettepaneku üle peetud seadusandlike arutelude raames on tehtud piiratud edusamme. Täna teeb komisjon ettepaneku kohandada uute omavahendite esimest kogumit, võttes arvesse kokkulepet paketi „Eesmärk 55“ kohta ja pärast seda toimunud arenguid, ning lisada uus statistikapõhine omavahend. Komisjon leiab, et selle ettepanekuga antakse kokkulepitud tegevuskava raames liikmesriikide käsutusse kõik vajalikud vahendid läbirääkimiste õnnestumiseks. Komisjon kutsub nõukogu üles läbirääkimisi kiirendama.

2. EESMÄRK 55 JA UUED OMAVAHENDID – KOHANDATUD PAKETT

2022. aasta detsembris leppis EL osana paketist „Eesmärk 55“ kokku mitmes ettepanekus, mille eesmärk on saavutada ELi 2030. aasta kliimaeesmärk vähendada kasvuhooonegaaside heidet 1990. aastaga võrreldes vähemalt 55 % ja saavutada 2050. aastaks kliimanetraalsus. Kokkuleppega suurendas EL kõigepealt kehtiva HKS-i ambitsioonikust. Teiseks laiendati sellega HKS-i kohaldamisala meretranspordi heitkogustele ja kaotatakse järk-järgult lennundussektoris lubatud heitkoguse ühikute tasuta eraldamine. Kolmandaks lõi EL uue heitkogustega kauplemise süsteemi hoonete, maanteetranspordi ja täiendavate sektorite jaoks. Neljandaks luuakse alates 2026. aasta jaanuarist kliimameetmete sotsiaalfond, et aidata liikmesriikidel tegeleda uue heitkogustega kauplemise süsteemi

¹ Institutsioonidevaheline kokkulepe Euroopa Parlamendi, Euroopa Liidu Nõukogu ja Euroopa Komisjoni vahel, mis käsitleb eelarvedistsipliini, eelarvealast koostööd ning usaldusväärset finantsjuhtimist, samuti uusi omavahendeid, sealhulgas uute omavahendite kasutuselevõtmise suunas liikumise tegevuskava (ELT L 433I, 22.12.2020, lk 28–46).

² Komisjoni 22. detsembri 2021. aasta ettepanek, millega muudetakse otsust (EL, Euratom) 2020/2053, mis käsitleb Euroopa Liidu omavahendite süsteemi (COM(2021) 570 final).

mõjuga vähekaitstud leibkondadele, transpordikasutajatele ja mikroettevõtjatele. 2023. aasta oktoobris alustatakse üleminekuetapis ka uue süsiniku piirimeetme rakendamist. Lõpliku süsteemi käivitudes 2026. aasta jaanuaris tugevdab see ELi kliimaeesmärke ja hoiab ära kasvuhoonegaaside heite ülekandumise.

Uute omavahendite kogumit tuleb kohandada, et see kajastaks paketi „Eesmärk 55“ kokkulepet ja kaasseadusandjate vahel kokku lepitud muudatusi. Eelkõige rahastatakse alates 2026. aastast kliimameetmete sotsiaalfondi esialgu sihtotstarbelisest välistulust, mitte liidu eelarve üldtulust, nagu komisjon oma 2021. aasta detsembri ettepanekus välja pakkus. Komisjon teeb ettepaneku lükata 2027. aastal loodava uue heitkogustega kauplemise süsteemi omavahendite kasutuselevõtt edasi 2028. aastasse. Kehtiva heitkogustega kauplemise süsteemi puhul saab omavahendid juba kasutusele võtta. Samuti teeb komisjon ettepaneku kajastada kavandatavates omavahendeid käsitlevates õigusaktides kokkuleppe muid aspekte, näiteks võimalust tunnistada saastekvoodid riiklike CO₂-maksude korral kehtetuks.

CO₂-hind on alates 2021. aasta juulist märkimisväärselt tõusnud. Ajal, kui komisjon esitas paketti „Eesmärk 55“ käsitlevad seadusandlikud ettepanekud, oli ajavahemiku 2026–2030 CO₂-hinna prognoos tonni kohta 55 eurot (2020. aasta hindades)³. 2022. aastal tõusis CO₂-hind kehtivas HKSis 80 euroni. Liikmesriikide iga-aastane tulu heitkoguse ühikute enampakkumisest on kahekordistunud ligikaudu 15 miljardilt eurolt 2020. aastal peaaegu 30 miljardit eurot 2022. aastal, mis on enneolematu tase. Komisjon teeb ettepaneku kehtestada heitkogustega kauplemise süsteemil põhinevate omavahendite puhul mõnevõrra kõrgem sissenõudmismäär: 30 % kogu ELi heitkogustega kauplemisest saadavast tulust laekuks ELi eelarvesse. Sellise sissenõudmismäära korral on liikmesriikidele jäävad summad endiselt suuremad, kui eeldati paketti „Eesmärk 55“ käsitleva õigusakti ettepaneku esitamisel. HKS-i omavahenditest saadav kogutulu ulatuks 2028. aastast alates ligikaudu 19 miljardi euroni aastas. Liikmesriikidele laekuks keskmiselt 46 miljardit eurot aastas⁴. Komisjon teeb ettepaneku säilitada solidaarne kohandusmehhanism. Selle mehhanismi eesmärk on tagada kõigi liikmesriikide õiglane panus, vältides olukorda, kus mõned liikmesriigid panustavad ELi eelarvesse nende majanduse suurusega võrreldes ebaproportsionaalselt.

Süsiniku piirimeetmel põhinevate omavahendite osas leiab komisjon, et kavandatav sissenõudmismäär on endiselt piisav. Süsiniku piirimeede peaks alates 2028. aastast ELi eelarvesse tooma ligikaudu 1,5 miljardit eurot. Uut juhtimismudelit käsitleva kokkuleppe tulemusena, mis on suurendanud mitme ülesande tsentraliseerimist ELi tasandil, teeb komisjon ettepaneku teha kontrolliraamistikku mõned tehnilised kohandused.

³ Vt mõjuhindamisaruanne, mis on lisatud Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiivile, millega muudetakse direktiivi 2003/87/EÜ, millega luuakse liidus kasvuhoonegaaside lubatud heitkoguse ühikutega kauplemise süsteem, otsusele (EL) 2015/1814, mis käsitleb ELi kasvuhoonegaaside heitkogustega kauplemise süsteemi turustabiilsusreservi loomist ja toimimist, ning määrusele (EL) 2015/75. SWD(2021) 601 final.

⁴ Põhineb kehtiva HKS-i ja süsiniku piirimeetme CO₂-hinnal 80 eurot. Uue HKS-i puhul on eeldatav CO₂-hind tuletatud 2021. aasta mõjuhindamisest.

3. KOGUM, MIDA TÄIENDAVALD AJUTISED ÄRIÜHINGUTE KASUMI STATISTIKAL PÕHINEVAD OMAVAHENDID

OECD/G20 esimese samba kokkuleppe rakendamine on ELi ja selle liikmesriikide jaoks äriühingute maksustamise valdkonnas endiselt oluline prioriteet. 2021. aasta detsembris tegi komisjon ettepaneku omavahendi kohta, mis põhineb hargmaiste ettevõtjate jääkkasumi osal, mis jaotatakse OECD/G20 nn esimese samba kokkuleppe alusel ümber ELi liikmesriikidele. Selles kokkuleppes käsitletakse majanduse digiüleminekust tulenevaid maksuprobleeme ja reformitakse märkimisväärselt rahvusvahelist äriühingute maksustamise süsteemi. 2021. aasta oktoobri kokkuleppe järel on tehtud olulisi edusamme ja komisjon jätkab selliste jõupingutuste edendamist. Mitmepoolset konventsiooni ei ole aga veel allkirjastatud ega ratifitseeritud, mis tähendab, et see ei saa veel jõustuda.

Nagu on märgitud komisjoni tööprogrammis,⁵ kavatses komisjon esitada 2023. aasta kolmandas kvartalis ettepaneku „Äritegevus Euroopas: tulumaksuga maksustamise raamistik“ (BEFIT). Selle algatusega parandatakse ühtse turu toimimist, lihtsustades äriühingu tulumaksu norme ja maksukohustuste täitmist ning luuakse ettevõtjatele võrdsed võimalused. BEFITi eesmärk on tegeleda normide keerukuse ja topeltnmaksustamise probleemiga ning vähendada maksukuulekusega seotud kulusid, millega ettevõtjad, peamiselt piiriülese tegevuse korral, praegu ühtsel turul silmitsi seisavad. See aitab muuta ELi piiriüleste investeringute jaoks atraktiivsemaks ja toetab majanduskasvu. BEFIT on kohustuslik suurtele kontsernidele, mille aastane kogutulu on 750 miljonit eurot või rohkem. Arutelud nõukogus algavad eeldatavasti 2023. aasta neljandas kvartalis.

Kuni omavahendi aluseks oleva maksu võimaliku kehtestamiseni teeb komisjon ettepaneku kasutada statistikal põhinevat omavahendit. See omavahend ei ole maks ettevõtetele, samuti ei suurenda see ettevõtete nõuete täitmisega seotud kulusid: tegemist oleks riigi osamaksega, mis arvutatakse Euroopa arvepidamise süsteemi (ESA) rahvamajanduse arvepidamise statistika alusel. See aitaks tasakaalustada omavahendite kogumit ja mitmekesistada täiendavalt ELi eelarve tuluallikaid.

Statistiline alus, mille põhjal arvutatakse omavahendite osamakse, määratakse kindlaks ühtlustatud näitaja abil, mis vastab ligikaudselt ettevõtete kasumile: tegevuse koguülejäak. Selle ELi ettevõtete tingliku kasumibaasi arvutamisel kasutatakse finantsinstitutsioonide ja mittefinantsettevõtete sektoripõhist rahvamajanduse arvepidamist vastavalt Euroopa 2010. aasta raamatupidamissüsteemile, mille eeliseks on ühtlustatud raamatupidamine kõigis liikmesriikides. Selle arvutamiseks korrutatakse finantsinstitutsioonide sektori ja mittefinantsettevõtete sektori tegevuse koguülejäak sissenõudmismääraga. Eeldatav tulu oleks keskmiselt ligikaudu 16 miljardit eurot aastas.

4. KOHANDATUD PAKETT LÄBIRÄÄKIMISTE KIIRENDAMISEKS

Kuna selle kohandatud ettepanekuga loodetakse saada 2028–2030. aastal keskmiselt kuni 36 miljardit eurot tulu aastas,⁶ peab komisjon esmatähtsaks uute omavahendite

⁵ Komisjoni 2023. aasta tööprogramm. Kindel ja üheskoos tegutsev liit. COM(2022)548.

⁶ 2018. aasta hinnad, välja arvatud OECD esimese sambaga seotud ümberjaotatud kasumil põhinevatest omavahenditest saadav tulu.

paketti, mille üle saab läbirääkimisi pidada kohe, ning kutsub nõukogu üles neid läbirääkimisi kiirendama. Ettepanek kasutada ajutist äriühingute kasumi statistikal põhinevat omavahendit annab nüüd nõukogus liikmesriikide käsutusse kõik vahendid, et jätkata läbirääkimisi kiire kokkuleppe saavutamiseks.